

УДК 35.071.1

А. В. Чухлатий

О. С. Надточий

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМАНДНО-ШТАБНОГО НАВЧАННЯ У НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНОГО РІВНЯ

Розглянуто основи організації підготовки офіцерів оперативно-тактичного рівня у Національній академії Національної гвардії України відповідно до вимог сьогодення. Розкрито проблемні питання стосовно підготовки та проведення командно-штабного навчання зі слухачами оперативно-тактичного рівня. Застосування викладених пропозицій дасть можливість якісної підготовки слухачів для виконання завдань, покладених на Національну гвардію України.

Ключові слова: Національна гвардія, науково-педагогічний склад, професійні навички, оперативно-тактична підготовка, бойова підготовка, бойове злагодження, посередницький апарат.

Постановка проблеми. Командно-штабні навчання є одним із основних видів підготовки офіцерів, штабів та органів управління. Цей процес наповнений новим змістом у контексті реальних викликів і загроз національній безпеці держави. У зв'язку з цим офіцерам, які вже завтра виконуватимуть складні завдання захисту Батьківщини у бойовій обстановці, вкрай важливо оволодіти теоретичними знаннями й опанувати практичні навички, що дозволить приймати адекватні управлінські рішення у ході застосування сил Національної гвардії України (НГУ).

На сьогодні в системі підготовки офіцерів оперативно-тактичного рівня НГУ вирішальну роль відіграють командно-штабні навчання (КШН) як тактичного, так і оперативно-тактичного рівня, але їм притаманні такі недоліки.

1. Завдання КШН у вищих військових навчальних закладах збігаються із завданнями, що відпрацьовуються у системі бойової підготовки сил Національної гвардії України.

2. Структура штабу керівництва КШН і призначення оперативних функціональних груп залишаються застарілими, зокрема, серед основних функцій штабу керівництва та посередників при посадових особах керівного складу залишаються контрольні функції.

3. Як правило, слухачі, що первинно призначені на посади за навчанням, залишаються на них з початку до кінця командно-штабного навчання.

4. Через велику кількість посад на командно-штабному навчанні виникають труднощі з підбором науково-педагогічного складу для виконання завдань посередниками та до складу дослідницької групи, які мали б відповідний досвід служби, особливо оперативно-тактичний рівень.

Ці недоліки є наслідком різниці у цільових установках командно-штабного навчання в системі бойової підготовки сил гвардії та КШН у системі підготовки військових кадрів (слухачів оперативно-тактичного рівня у ВВНЗ).

У системі бойової підготовки офіцерських кадрів, що перебувають у ході тривалої служби на одній посаді, під час КШН посадові особи підвищують свою кваліфікацію, фаховий рівень за своєю штатною посадою. У системі підготовки слухачів оперативно-тактичного рівня зовсім інша ситуація. Слухачеві належить випробувати свої сили, знання щоразу на новій посаді, у більш широкому колі навчальної обстановки, яка розробляється програмою підготовки у ВВНЗ, що зумовлює необхідність надалі вдосконалювати систему підготовки слухачів оперативно-тактичного рівня взагалі.

Мета статті полягає у висвітленні пропозицій щодо зміни у плануванні та організації командно-штабного навчання зі слухачами оперативно-тактичного рівня підготовки.

Виклад основного матеріалу. У Збройних Силах, інших військових формуваннях України КШН є формою спільного навчання командирів, штабів, начальників родів військ та служб. Командно-штабні навчання проводяться для вдосконалення злагодженості та оперативності в роботі командирів і штабів, навичок організації дій та у безперервному управлінні військами під час виконання завдань.

Командно-штабні навчання є комплексними заходами оперативної підготовки і проводяться за темами, які містять питання бойової та мобілізаційної готовності, ведення операцій, управління військами, їх усебічного забезпечення. На командно-штабних навчаннях ті, хто навчається, виконують весь комплекс функціональних обов'язків з управління військами у складі органів управління, в умовах конкретного безперервного розвитку обстановки, характерної для сучасних операцій. Офіцери управління на КШН підвищують свої організаторські здібності, удосконалюють уміння і навички швидко добувати, узагальнювати й аналізувати дані обстановки, оперативно готувати пропозиції для прийняття рішення, грамотно оформляти документи, своєчасно доводити рішення командира до підлеглих, забезпечувати їхнє виконання, організувати і здійснювати контроль за діяльністю підпорядкованих частин (підрозділів), надавати їм усебічну допомогу, а також удосконалюють штабну культуру, навички ведення робочої карти, використання переговорних, кодових таблиць та інших документів стосовно прихованого управління військами.

У Національній гвардії України під час проведення командно-штабних навчань основну увагу приділяють злагоджуванню штабів як органів управління силами, відпрацюванню вміння правильно і наполегливо здійснювати заходи щодо приведення сил у бойову готовність та організації службово-бойової діяльності в умовах виконання повсякденних завдань, а також у надзвичайних ситуаціях та за надзвичайного стану.

Командно-штабні навчання можуть проводитися на картах (у приміщеннях) або на місцевості, із залученням засобів зв'язку та підрозділів забезпечення або без них.

Організація КШН у Національній академії Національної гвардії України є похідною від системи бойової підготовки військ (сил), яка, у свою чергу, є похідною від системи оперативної підготовки органів управління НГУ. Цей факт вимагає в організації КШН у ВВНЗ суворо виконувати вимоги керівних документів з організації бойової підготовки, на що під час контролю керівними органами й звертається основна увага.

У вищих військових навчальних закладах організація КШН дещо інша. Створюється система КШН тактичного та оперативно-тактичного рівнів для одних і тих же самих посадових осіб; базою цієї системи є командно-штабне навчання тактичного рівня, на якому увага приділяється закріпленню практичних навичок з підготовки військової частини до виконання завдання, її всебічного забезпечення та управління підрозділами (елементами бойового порядку). Під час підготовки командно-штабного навчання враховується вся система бойової підготовки Національної гвардії України зверху до низу (див. таблицю) [5].

Однак необхідно враховувати особливості організації та проведення командно-штабного навчання в умовах Національної академії Національної гвардії України, зокрема:

1) навіть у разі своєчасного оновлення тем командно-штабних навчань перелік питань, що відпрацьовуються на КШН, залишається незмінним [із запізненням вносяться зміни відповідно до обстановки щодо стану та перспектив розвитку (реформування) НГУ];

2) при визначенні нормативів із виконання оперативних, тактичних розрахунків щодо підготовки пропозицій до рішення командира на дії формування Національної гвардії України запозичують оцінки з практики бойової підготовки Збройних Сил України.

Практика КШН у Національній академії НГУ свідчить, що бажання забезпечити можливості виконувати обов'язки з кількох посад у межах відведеного на КШН часу є таким, що не викривляє уявлення слухача про дійсну роль посадових осіб бойових обслуг командного пункту.

Залучення слухачів магістратури оперативно-тактичного рівня на етапі підготовки до командно-штабного навчання для розроблення картографічних документів, довідкових даних, розрахунків спонукає до творчого підходу, формує професійні навички, зацікавленість та злагодженість військового колективу.

Система бойової підготовки Національної гвардії України

Вимоги до НГУ, забезпечення дій	Структурний рівень НГУ	Компонент системи бойової підготовки НГУ			
		органи управління	сили та засоби	організаційні заходи	навчальні заходи
Коригування вимог до бойових можливостей сил НГУ, фінансових і матеріальних засобів на бойову підготовку	ГУ НГУ	Командувач і штаб. Управління БСП	Навчальний центр. Навчально-тренувальний центр	ОМУ з БСП. План БСП. Курси з БП. Курси стрільб	Збори. КШН. КШТ
	ТрУ ОТО НГУ	Начальник ТрУ і штаб. Відділення БСП	Штатні засоби управління	План БСП	Тактичні навчання. Штабні тренування
	Бригада (полк) НГУ	Командир і штаб	Штатні засоби ОВСТ	План БСП	Тактичні навчання. Задачі бойового злагодження. Збори
	Батальйон (рота) НГУ	Командир і штаб	Штатні засоби ОВСТ	План БСП. План основних заходів. Розклад занять	Роздільний період навчання. Сумісний період навчання. Задачі бойового злагодження
					Рівень навченості особового складу батальйону (роти) НГУ

Залучення збільшеної кількості науково-педагогічного складу як посередників при посадових особах управління військової частини потребує завчасної підготовки їх до розроблення для цього документів організаційного та довідкового характеру, що сприяє, у свою чергу, підвищенню рівня оперативно-тактичної підготовки науково-педагогічного складу ВВНЗ.

Підготовка дослідної групи на КШН вимагає ретельного підбору осіб для виконання не тільки технічних функцій, а й

таких, що здатні до оцінювання системних позицій оперативної, бойової підготовки, достатності та правильності вихідної обстановки, розмежування повноважень посадових осіб управління військової частини, правильності організації роботи у функціональних групах слухачів, повноти та лаконічності рішень.

Наявність у складі науково-педагогічних працівників осіб з науковим ступенем (у галузі 25. Воєнної науки. Державна безпека, безпека державного кордону) ще не забезпечує

можливості комплексно, у повному обсязі виконувати завдання посередницького апарату та проводити дослідження КШН.

Висновок

Основні труднощі в організації КШН у ВВНЗ полягають у забезпеченні для кожного слухача можливості виконувати обов'язки на кількох посадах бойової обслуги командного пункту.

Викладені у статті думки спонукають звернути увагу на підвищення рівня в оперативно-тактичній підготовці саме науково-педагогічних працівників Національної академії Національної гвардії України, для чого необхідно переглянути й саму систему професійної підготовки постійного складу.

Список використаних джерел

1. Організаційно-методичні вказівки командувача Національної гвардії України з підготовки військ на 2017 навчальний рік [Копія] : наказ командувача Національної гвардії України від 17.11.2016 р. № 781. – Київ : ГУ НГУ.

2. Про затвердження Положення про організацію навчального процесу в навчальному центрі внутрішніх військ МВС України [Копія] : наказ командувача внутрішніх військ МВС України від 08.08.2013 р. № 313. – Київ : ГУВВ МВС України.

3. Про апробацію у військових частинах Тимчасової програми бойової та спеціальної підготовки підрозділів Національної гвардії України від 07.12.2015 р. № Р-43 [Копія] : розпорядження т.в.о. командувача Національної гвардії України. – Київ : ГУ НГУ.

4. Оперативне застосування та тактика дій внутрішніх військ [Текст] : навч. посіб. / І. О. Кириченко, О. М. Шмаков,

О. В. Лавніченко та ін. – Харків : Військ. ін-т ВВ МВС України, 2005. – 564 с.

5. Шмаков, О. М. Модель бойової підготовки як засіб зв'язку показників бойових можливостей і втрат на повсякденну діяльність військ [Текст] / О. М. Шмаков // Збірник наукових праць Харківського військового університету. – Харків : ХВУ, 2001. – Вип. 7 (37). – С. 7–10.

6. Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення командно-штабних навчань та командно-штабних тренувань [Текст]. – Київ : ГУВВ МВС України, 2002. – 77 с.

7. Шмаков, О. М. Словник офіцера внутрішніх військ з воєнно-наукових питань [Текст] / О. М. Шмаков. – Харків : Акад. ВВ МВС України, 2009. – С. 408.

8. Орлов, М. М. Методика оцінювання інформаційного навантаження на органи управління внутрішньої зони системи управління оперативно-тактичного рівня [Текст] / М. М. Орлов // Збірник наукових праць Харківського військового університету. – Харків : ХВУ, 2004. – Вип. 6 (53). – С. 12–16.

9. Полторац, С. Т. Завдання наукової роботи з підвищення рівня підготовки офіцерського складу за спеціальностями оперативного тактичного рівня у Військовому інституті внутрішніх військ МВС [Текст] / С. Т. Полторац, О. М. Шмаков, О. В. Житніков // Честь і закон. – 2004. – № 4. – С. 12–18.

10. Ролін, І. Ф. Організація та проведення тактико-спеціального навчання зі з'єднанням (військовою частиною) внутрішніх військ [Текст] / І. Ф. Ролін // Честь і закон. – 2009. – № 3. – С. 24–35.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2017 р.

Рецензент – доктор військових наук, професор О. М. Шмаков, Національна академія Національної гвардії України, м. Харків, Україна

УДК 35.071.1

А. В. Чухлатый, А. С. Надточий

ОСНОВЫ ОРГАНИЗАЦИИ КОМАНДНО-ШТАБНОГО УЧЕНИЯ В НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ УКРАИНЫ ПО ПОДГОТОВКЕ МАГИСТРОВ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКОГО УРОВНЯ

Рассмотрены основы организации подготовки офицеров оперативно-тактического уровня в Национальной академии Национальной гвардии Украины в соответствии с современными требованиями. Раскрыты проблемные вопросы, касающиеся подготовки и проведения командно-штабных учений со слушателями оперативно-тактического уровня. Применение изложенных предложений даст возможность качественной подготовки слушателей для выполнения задач, возложенных на Национальную гвардию Украины.

Ключевые слова: *Национальная гвардия, научно-педагогический состав, профессиональные навыки, оперативно-тактическая подготовка, боевая подготовка, боевая слаженность, посреднический аппарат.*

UDC 35.071.1

A. V. Chukhlatyi, O. S. Nadtochy

FUNDAMENTALS OF COMMAND AND HEADQUARTERS TRAINING OF THE NATIONAL ACADEMY OF NATIONAL GUARD OF UKRAINE FOR THE TRAINING OF MASTERS OF THE OPERATIONAL AND TACTICAL LEVEL

The basics of training officers of operative and tactical level in the National Academy of National Guard of Ukraine are considered according to the requirements of the present day. The problematic issues concerning preparation and conduction of command and headquarters training with the students of operational and tactical level are revealed.

The using of the submitted proposals will give the possibility of qualitative training of students for tasks assigned to the National Guard of Ukraine

Keywords: *National Guard, scientific and pedagogical composition, professional skills, operational and tactical training, combat training, combat alignment, intermediary apparatus.*

Чухлатий Андрій Валерійович – доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

Надточий Олексій Сергійович – начальник оперативного управління штабу Головного управління Національної гвардії України